

Fr ref. nr 19243/2006

090818

Livsmedelsverket
Box 622
751 26 Uppsala

Vägledning till kontrollmyndigheter om Näringspåståenden och hälsopåståenden om livsmedel

Sveriges Konsumenter har beretts tillfälle att ge synpunkter på Vägledningen till kontrollmyndigheter och Förordningen (EG) nr 11924/2006.

Enligt Livsmedelsverket är syftet med vägledningen att ge råd och stöd åt dem som planerar och utför den operativa kontrollen av närings- och hälsopåståenden. De som idag utför kontrollerna är Livsmedelsverket och kommunerna.

Allmänt

Sveriges Konsumenter välkomnar en vägledning där det tydliggörs vilka regler som gäller inom närings- och hälsopåståenden om livsmedel. Den senaste tiden har debatten om livsmedel, dess innehåll och tillsatser bidragit till en ökad medvetenhet bland konsumenterna. Det är vårt intryck att konsumenterna i större utsträckning kontrollerar och jämför näringsdeklarationerna för att se ingredienser, ursprungsland, olika näringsinnehåll och rekommendationer. Vägledningen bör kunna bidra till att möta denna medvetenhet och nyfiken. Dessutom har det tillkommit nya sorters livsmedel och nya begrepp som medför att regler och kontroller bör uppdateras.

Det är glädjande och efterlängtad att en vägledning tas fram för att få ordning och struktur på alla påståenden på förpackningar. Dessutom ger exemplen en bra bild av vad som menas i texten.

För att möta kundernas intresse för livsmedelshantering bör resultaten av kontrollerna återkopplas till konsumenterna. På så sätt blir kunderna medvetna om vilka handlare, livsmedelsföretag och producenter som är kontrollerade och vad resultatet har blivit. Det är även ett krav att den kontroll som görs blir så effektiv och likvärdig över hela landet, för att det ska bli möjligt att kunna erbjuda samma förutsättning oavsett var i Sverige en verksamhet befinner sig. Det bör i denna vägledning framgå vem som gör kontrollerna, vilken kompetens de har och hur ofta kontrollerna ska genomföras. Denna person fyller en enorm viktig funktion och bör uppskattas för vad de gör för att höja deras status. Detta kan i framtiden bidra till att fler personer blir intresserade av att söka dessa tjänster och att de tillsätts mer resurser.

Allmänna kommentar om vägledningen

Vägledningen är omfattande och berör många viktiga begrepp och definitioner. För en lekman känns vägledningen som "rörig" med tanke på att kapitlen och artiklarna indelas i siffror. En förbättring kan vara att ha bokstäver som kapitelindelning och behålla artiklarna i siffror.

Vi saknar även information om var allmänheten och konsumenterna kan vända sig om de har synpunkter på förpackningars påståenden. Dessa åsikter kan säkert bidra till en ökad uppfattning om vilka kontroller som bör genomföras framöver.

Det är även önskvärt att få information om var man som privatperson kan vända sig till för att anmäla ett företag som de anser bryter mot vägledningen.

En obligatorisk näringsvärdesdeklaration på alla relevanta produktgrupper är en förutsättning för att intresserade konsumenter ska kunna få en komplett bild av produktens näringsinnehåll.

Specifika kommentarer

socker, sockerarter och sockerfritt

I **Artikel 8.1** och **8.30.4** om socker anges att "sockerarter felaktigt översatts till socker". Vår bedömning att ordet "sockerfritt" som står på förpackningar ska innebära att inget socker tillsatts, det vill säga varken sockerarter eller socker. Vi är medvetna om att livsmedelsföretag enligt lag får skriva ordet "sockerfritt" och ändå tillsätta kemiskt framställda sockerarter.

Vissa konsumentgrupper (t ex diabetiker) kanske i större utsträckning vet hur dessa begrepp ska tolkas. Diabetes är visserligen en av de stora folksjukdomarna och i Sverige räknar man med att det finns minst 350 000 människor med diabetes, enligt Diabetesförbundet. Enligt Sveriges Konsumenter är det dock olyckligt att konsumenter uppfattar informationen om att produkten är sockerfri, när den i själva verket innehåller andra sockerarter. I detta dokument bifogas en bilaga med två produkter som idag finns att köpa på marknaden och som visar att det på framsidan står "sugarfree" och på baksidan framgår att det innehåller sötningsmedel. Särskilt olyckligt är detta i de fall sötningsmedlen även är en väsentlig kalorikälla, som i fallet med sockeralkoholer.

Azo-färgämnen

Ett annat ämne som bör nämnas i denna vägledning är azo-färgämnen. Enligt den medicinska tidskriften The Lancet kan intag av azo-färgämnen medföra att barn blir hyperaktiva. De färgämnen som berörs är E102 tartrazin (gult), E110 para-orange, E122 azorubin/karmosin (rött), E124 nykockin (rött) och E129 allurarött. Bland dessa finns även E104 kinolingult som visserligen inte tillhör azo-färgerna men har fått samma symtom hos barnen.

Sveriges Konsumenter arbetar med att få livsmedelsproducenter och företag att ta bort dessa ämnen frivilligt och en del har hörsammat våra önskemål och tagit bort dessa, men det finns fortfarande företag som hänvisar till Livsmedelsverkets rekommendationer om att de inte tillför någon skada för den som får i sig dessa färgämnen. Efsa:s vetenskapliga panel har gjort en utvärdering och kommit fram till att det inte finns någon anledning att införa förbud av dessa färgämnen. Samtidigt framgår det att det är oklart hur kopplingen mellan färgämnen och barns hyperaktivitet ser ut. Så länge denna koppling är oklar är det en självklarhet för Sveriges Konsumenter att barn bör skyddas och att försiktighetsprincipen tillämpas till dess att all vetenskaplig fakta och alla bevis är säkrade. I de fall företagen väljer att framföra sina produkter med häisopåståenden och de innehåller azo-färgämnen ska det tydligt framgå av innehållsförteckningen. Framför allt med tanke på att de azo-färgämnen som finns i Sverige förekommer mest i läsk och lösgodis, som i stor utsträckning dricks och äts av barn. Att sätta upp förbudsskyltar är ingen lösning på detta problem.

Vad gäller orden **fullkorn** och **fiber** kan det uppstå en förvirring i vad som ingår i dessa begrepp. Hög halt av fullkorn kan lätt uppfattas som mer nyttig. Många konsumenter drar parallellen mellan fullkorn och nyttigt som en självklar och logisk slutsats. Men då definitionen av fullkorn innefattar att hela sädeskornet ingår även majs och ris i definitionen fullkorn. Detta är indirekt vilseledande. Enligt Sveriges Konsumenter bör denna definition ändras så att den inte kan misstolkas. Det finns idag företag som använder begreppet fullkorn i sin marknadsföring på produkterna då de vill få sina produkter att ge ett mer nyttigt intryck än vad ingredienser egentligen innehåller. Nedan två produkter som Nestlé har använt ordet Fullkorn på framsidan – även flingor med chokladsmak.

Under rubriken 8.30.6 och påståenden om kostfiber är det önskvärt att det framgår vad som menas med "högt kostfiberinnehåll". Det underlättar för läsaren av vägledningen att veta var gränsen går, dessutom bör denna information nå slutkonsumenten för att kunna bedöma om en produkt har ett högt innehåll av fiber eller inte.

För allergiska personer är en märkning en förutsättning att det tydligt framgår att det innehåller det livsmedel som personen är allergisk mot. Här bör det finnas enhetliga regler inom EU för säkerhetsmärkning av typen "Spår av". Dessutom ska märkningen med "**Det kan finnas spår av...**" endast användas då det är relevant. I dag kan vi se denna formulering på många livsmedel där vi har svårt att bedöma hur överensstämmande denna märkning är. Ett sådant exempel är tuggummit Stimorol, där det framgår i näringsdeklarationen "Kan innehålla spår av sesamfrön och nötter".

För övrigt är det svårt att förstå varför det ska ta så lång tid som fram till 19 januari 2022 för att fasa ut produkter på marknaden enligt **Artikel 28.2**. Det är för oss oförklarligt att det ska behövas en så lång handläggningstid som över tio år att ta bort en produkt på marknaden. Korta utfasningstider underlättar för konsumenten att välja en produkt som överensstämmer med den uppfattning som produktens namn, näringspåståenden och förpackningens utseende står för.

Stockholm dag som ovan

Jan Bertoft
generalsekreterare

Louise Ekström
kommunikationsansvarig